SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

No. 85. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 9, 1989 — CENTS 25 ЦЕНТІВ — ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 9-го ТРАВНЯ 1989 — Ч. 85. РІК XCVI.

В Янґставні вшанують союзовців

Янґставн, Огайо. — Округа УНС в Янґставні рішила влаштувати в неділю, 4-го червня ц.р., Вечір признання, що відбудеться в Українському Православному Центрі. Метою такого вечора є публічне висловлення признання довголітнім членам союзовим діячам і членам, таким, які вже 50 років або більше є членами Українського Народного Союзу.

Біля 50 членів є в цій групі, яких належить відзначити. Заступниця головного предсідника Ґльорія Пашен з Чикаґо буде головним промовцем на бенкеті, який запляновано на цей день. Вона теж вручить грамоти усім тим заслуженим союзовцям.

Враз із цими 50 довголітніми членами на бенкеті будуть відзначені усі голови відділів, що особливо причинилися до розвитку УНС своєю працею і своїм провідництвом.

Голова Округи Естелля Волошин вишле запрошення для всіх, що мають дістати признання на цьому вечорі. Родини відзначених запрошені взяти участь у цьому святі. Кошт вечері 7 дол. від особи, а квитки можна вже дістати у всіх секретарів поодиноких відділів Округи Янгставн. Телефон Е. Волошин (216) 757-4712.

ДОПОВІДЬ Д-РА Л. ГАЙДИ

Ню Йорк. — Наукове Товариство ім.Шевченка влаштовує в суботу, 13-го травня ц.р., о год. 5-ій по полудні доповідь на тему „Демографічні підстави національних рухів на Україні у порівнянні до інших совєтських республік". Доповідь виголосить д-р Любомир Гайда в домі НТШ, 63 Четверта авеню між 9-ою і 10-ою вулицями.

Незабаром появиться українсько-канадський фільм

Завершується робота над першим українсько-канадським кінофільмом „Пісня України".

Для українців краю й діяспори це важлива подія. Адже в наслідок фальсифікації історії України великоросійськими шовіністами на Заході Україну називають Росією, а українців росіянами. Однак є чимало людей, які цікавляться історією України та її культурою. І так виникла думка про створення спільного канадсько-українського фільму, який був би своєрідною розповіддю про Україну.

Ініціятиву виявила канадська фірма Trigold Productions, яка спільно з українськими кінематографістами домовилась про створення такого фільму, щоб розповісти світові саме про Україну, про її звичаї, про етичні, моральні норми, мистецтво тощо.

Фабула фільму проста: до України приїздить канадська дівчина вивчати хореографію. Вона знайомиться з танцюристом, який розповідає звідки походить танець і деякі інші особливості його.

Музику до фільму написав Євген Станкович, він створює сучасний український музичний лад на основі традицій. Глядачі побачать там і весільний обряд, купальські ігри та веснянки. Один з найбільших епізодів — це козацький кіш, де відбуваються вибори нового ватага.

Керував працею над фільмом Остап Гамуляк, українець, що народжений в Англії, вчився у Ватикані й мешкає тепер у Канаді. Своє сорокаріччя він відсвяткував на берегах Дніпра під час фільмування.

Головну ролю могла б грати українська актриса, але в Києві протягом року навчалась хореографії канадська балерина Віра Жовкевич. Її запросили і вона, хоч і не є драматична акторка, зіграла дуже добре. Танцюриста грав Вадим Писарєв, артист Донецького театру опери і балету. Його батьки й діди походять з Кубані. Знімалися у фільмі також громадяни з Києва, Львова, Кам'янця-Подільського.

Кінорежисер Юрій Ткаченко шкодує, що багато задумів лишилося поза кадром, та працюючи над фільмом люди вкладали свою майстерність, щирість і пристрасть, розпочавши взаємне спілкування між громадами краю й діяспори.

Появилася книжечка з вислідами Української Олімпіяди

Філядельфія (І.Ч.). — Тут з ініціятиви Українського Олімпійського Комітету і за редакцією інж. Методія Борецького появилася 40-сторінкова книжечка під назвою „Українська Спортова Олімпіяда в Філядельфії, 28-30 травня 1988 року" з підналоловком „Підсумки вислідів". Книжечку підсумків видав Український Олімпійський Комітет.

Згадана книжечка професійно зредагована і добре оформлена. Її зміст включає вступне слово Українського Олімпійського Комітету, 18 світлин в більшості з фрагментів змагань різних родів спорту, текст з коло 200 прізвищами медалістів і 23 табелі підсумків здобутих медалів.

В справі книжечки заінтересовані особи можуть звертатися до проводів спортових товариств, або до інж. Ігоря Чижевича на адресу P.O.Box 356, Lower State and County Line Roads Horsham, Pa. 190044.

СВЯЧЕНЕ В ГАНТЕРІ

Гантер, Н.Й. — Вірні церкви св. Івана Хрестителя влаштовують в неділю, 14-го травня ц.р., після Служби Божої парафіяльне свячене у приміщеннях Громади. Після свяченого відбудуться ширші сходини для узгіднення програми діяльности під час літнього сезону. Церковний комітет закликає чисельно прибути всіх парафіян, мешканців і власників посілостей в Гантері та околиці.

У Вірджінії відбудеться міжнародний фестиваль з участю українців

Ричмонд, Ва. — Тут відбулося перше засідання Українського Фестивального Комітету для підготови участи українців у 19-му Міжнародному фестивалі, який відбудеться у вересні 1989 року.

В Український Комітет увійшло 20 осіб, які на засіданні 18-го квітня ц.р. розділили поміж собою завдання і затвердили плян праці на чергових п'ять місяців.

З окремим словом виступила на засіданні секретар 34-го Відділу Українського Народного Союзу Марія Андерсен та керівник Культурного відділу комітету Григорій Приймак.

При нагоді того засідання вручено також грамоти 20-ом активним учасникам 18-го Міжнародного фестивалю.

Отець д-р І. Дацко доповідав про Церкву в Україні

Чикаґо (Н.Н.). — На Квітну Неділю, 23-го квітня ц.р., місцевий відділ Українського Патріярхального Товариства влаштував доповідь о. крилошанина д-ра Івана Дацка, канцлера Блаженнішого Патріярха Мирослава Івана Любачівського. Темою доповіді було сучасне становище Української Католицької Церкви в Україні і наші завдання з того приводу.

В авдиторії Культурно-Релігійного Осередку св. Володимира і Ольги зібралося близько 60 осіб, щоб вислухати думок гостя з Риму. Зібрання членів і прихильників товариства відкрив д-р Василь Маркусь, нагадуючи присутнім, що кілька днів тому в цій же залі доповідав на подібну тему з рамени філії Українського Католицького Університету проф. Богдан Боцюрків. Проблема Української Католицької Церкви на рідних землях сьогодні актуальна, а зокрема цікавлять українців за кордоном перспективи її легалізації.

Отець д-р І. Дацко пильно слідкує за розвитком подій у Західній Україні, зокрема за життям Церкви, що теж недавно була „мовчазною" Церквою. Вона тепер є досить голосною і її церковні та мирянські діячі намагаються привернути їй право на легальне існування, яке мають майже всі релігійні об'єднання в СССР. Українська Католицька Церква є єдиною найбільшою церковною одиницею в Совєтському Союзі, яку влада далі уважає поза законом, навіть всупереч власній конституції та проголошуваній Горбачовим політиці релігійної толеранції.

УКЦ в Україні посідає сьогодні повну ієрархічну структуру; її шість Владик вийшли наяву та очолили рух за леґалізацію. Понад півтисячі священиків півлегально обслуговують незареєстровані громади і більше ніж половина цих священиків були рукопокоєні вже після 1946 року. Зокрема розвивається монаше життя, при чому монахині різних черенчих згромаджень виконують найважливішу функцію в релігійних практиках низових громад. Минулого року, що був роком Хрищення України, релігійні практики і сходи стали масовими і становили виклик системі, яка репресує священиків та активістів короткотерміновими арештами та гривнею.

Існує в Україні релігійний самвидав та неформальні організації, які, хоч відмежовуються від стислої політики, проте беруть участь у загальному відродженні української національно-релігійної свідомости. Провід Церкви перебуває вже в діялозі з урядом, якого моральна і правна позиція дуже хитка у цій справі. Крім світського режиму запеклий опір легалізації ставить Російська Православна Церква та її ставленники в Україні, що бояться втратити значну частину своїх вірних, якщо УКЦерква буде легалізована.

Доповідач намітив ряд завдань для українців-католиків в діяспорі під кутом оборони своєї Церкви в Україні: солідарність з братами в батьківщині, моральна і практична їм допомога, висилання їм релігійної літератури, радіомовлення, підготова богословів та богословських праць, на які є велика потреба в Україні, як також мобілізація західньої опінії та дипломатичних чинників, які повинні прагнути, щоби справа легалізації УКЦеркви не сходила з порядку дня. В рамках цих питань і завдань присутні ставили ряд питань до доповідача.

Під кінець присутні підписали листи-звернення до Владики Ізидора Борецького, вітаючи його з ювілеєм 50-ліття священства та 40-річчя єпископських свячень. Зібрані висловили глибоке признання цьому справді народному ієрархові за розбудову своєї Епархії та за повсякчасну підтримку, яку він давав покійному Патріярхові Йосифові і патріярхальному рухові. Водночас в листі висловлено солідарність із Владикою Борецьким в обличчі роблених на нього пресій, щоб він зрезигнував. Копії листів вислано Блаженнішому М. Любачівському та Синодові Владик.

В дискусії піднесено поважну критику Східньої Конгрегації, яка починає знову втручатись у внутрішні справи УКЦеркви.

З'ЇЗД АОЛПУ

Чикаґо. — Тут в суботу, 13-го травня ц.р. організація Американці в Обороні Людських Прав в Україні (АОЛПУ) влаштовують конференцію західних стейтів у залі Культурного Центру св. Володимира і Ольги, від год. 10:45 ранку до 5:30 вечора. Тема конференції: „Наше відношення до нових подій в Україні". Полуденок від год. 2-ої до 3-ої по полудні — промовлятиме під час полуденку Христина Ісаїв, директор Комісії Прав Людини при СКВУ. Тема її доповіді: „Участь українців у Гельсінській конференції у Парижі в червні ц.р.".

УСО „Тризуб" влаштовує ґольфовий турнір

Філядельфія (М.Б-й). — Тут в суботу, 10-го червня ц.р., на ґриці Бакс Кантрі Клаб в Медісоні, Па., відбудеться 13-ий річний гольфовий турнір, організатором якого є УСО „Тризуб" в Філядельфії.

Спонзорами голфового турніру є Українсько-Американська Спортова Федерація і Українська Професійне Товариство.

Управа УСО „Тризуб" запрошує всіх українських гольфістів-початківців і заавансованих, жінок і мужчин — взяти численну участь в згаданому турнірі. Зголошення учасників приймається до 27-го травня 1989 року.

Початок турніру о год. 12:30 по полудні. Оплата 50 дол. від особи. Чеки треба виставляти Eugene A. Luciw і висилати на: Mr. Eugene A. Luciw, 717 Two Penn Center Plaza, Philadelphia, Pa.19102.

Додаткові інформації можна отримати від Е.Луціва, тел.: (215) 665-0400 (праця) або (215) 765-7113 (хата), або Б. Аннюка, тел.: (609) 853-2291 (праця), або (215) 728-6410 (хата).

ЗАБАВА ТУІА

Ню Йорк. — Товариство Українських Інженерів Америки влаштовує в суботу, 13-го травня ц.р., в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79-та вулиця, забаву при звуках оркестри „Кришталь". Вступ на забаву 15 дол. від особи, а для студентів і сеньйорів по 10 дол. Початок о год. 9-ій вечора до 2-ої ночі.

„Не просити більше у влади дозволу на відправи і молитви"

Київ (УЦІС). — За вістками з України, там далі йде боротьба за існування Української Католицької Церкви. На Львівщині, в селі Купить-Воля Нестерівського району, були намагання з боку православних священиків з РПЦеркви при помочі місцевої партійної, державної та каральної влади відібрати офіційну парафію УКЦеркви. Ця спроба зазнала краху. Вірні села, разом з членом Комітету Захисту УКЦ Ольгою Горинь, засудили діяльність російських священиків і не допустили переходу ініціятиви в руки чужинців.

Подібна ситуація склалася в селі Долобів, Самбірського району, де голова Комітету Захисту УКЦ Іван Гель у своєму зверненні до віруючих селян зазначив, що УКЦерква діяла і діятиме на західньо-українських землях також в майбутньому. А ті, які хочуть молитися по-російськи, можуть поїхати до Росії.

Він сказав дослівно: „Потрібно позбутися паралічу страху і одностайно діяти коли хтось намагається відібрати нашу церкву. Треба жити в християнській любові, дружбі і єдності. Не треба більше просити у влади дозволу на відправи і молитви. Ми раз і назавжди заявляємо: ми греко-католики, вірні УКЦеркви, ставимо вас перед фактом і доводимо до вашого відома, що тут діє і діятиме Українська Католицька Церква. Нове законодавство, що нині набирає сили, має явочний характер. Отже, ми будемо примушувати владу дотримуватися її ж законодавчих актів", — сказав І. Гель.

Комітет Захисту УКЦ закликає населення до послідовности в своїх діях, до громадського порядку, проти фізичного насильства в справах вирішення проблем. Цим Комітет Захисту УКЦеркви відрізняється від офіційної влади, яка діє якраз навпаки, розповсюджуючи брехливі свідчення, що, мовляв І. Гель та його „бойовики" закликають селян до фізичного опору владі, до побиття православних громадян та священиків Російської Православної Церкви.

Виграша в льотерії — туалетний папір

Джерзі Сити, Н.Дж. — У нюйоркському щоденнику „Дейлі Ньюз" появилася новинка агентства Ассошіейтед Пресс з Москви з датою 4-го травня ц.р., що в місті Стаханов на Україні переведено льотерію, де виграшою був, між іншим, туалетний папір. Декілька його виграла дівчина Іра разом із рушником і малою мийнкою. Квитки на льотерію були по 50 копійок і ті, які виграли такі речі як туалетний папір, мило, порошок до прання, курку чи інше були з того дуже вдоволені тому, що тих засобів до щоденного життя в ССР в багатьох місцях немає.

Саме про брак цих щоденних речей в СССР пише „Літературная газета", подаючи інформацію про виграші в Стаханові.

Як інформує совєтський щоденник на полицях крамниць в Москві тепер більше пусто, як було колинебудь в останніх роках, а в менших містах ситуація ще гірша. Тисячі осіб приїжджають до столиці щоденно в надії, що там можна буде купити дещо більше.

У СВІТІ

ЯК ПОВІДОМИВ ПРЕДСТАВНИК мадярського Червоного Хреста, лише за цей рік з Румунії в Мадярщину втекло 6,000 осіб. Третина з них не рятується від переслідувань на національному ґрунті, а просто втікає в країну з більш високим рівнем життя. Ще в 1983 році мадярський уряд прийняв безпрецедентний у соціялістичному таборі закон, повідомивши, що втікачі з Румунії не будуть депортовані. Торік румунсько-мадярський кордон перейшли 14,700 осіб, однак насправді ця цифра може бути значно більшою, бо багато втікачів залишаються нелегальному статусі, намагаючись потім перебратися в Австрію чи Югославію.

У КІНЦІ ЦЬОГО РОКУ на площі Пушкіна у Москві відкриється перший ресторан „МекДоналдс", який, згідно з задумом власників компанії і авторів проєкту, нічим не буде відрізнятися від тисяч подібних підприємств, що розкинені по всіх континентах світу. У ресторані, розрахованому на 860 місць, буде працювати 400 совєтських працівників. Ціна „гамбурґера" буде від півтора до двох карбованців. Речники компанії МекДоналдс Канади повідомили, що її спеціялісти будуть особисто слідити за вирощуванням корів, призначених на заріз, а також забезпечувати совєтські господарства насінням картоплі спеціяльних сортів. Згодом передбачається відкрити до 20 відділів „МекДоналдс" у совєтській столиці. Для їх забезпечення продуктами з допомогою фінської компанії споруджується спеціяльний комплекс.

У ЧЕТВЕР, 4-ГО ТРАВНЯ, у Пекіні відбулася демонстрація, яка перевершила за маштабами всі попередні. Не менш як 150,000 її учасників пройшли вулицями китайської столиці 10 миль до площі Тяньаньмень, де відбувся мітинг. Більшість демонстрантів становили студенти, однак до них приєдналися робітники і службовці. Студентські демонстрації відбулися у Шанхаї, Нанкіні та інших містах комуністичного Китаю. Напередодні уряд знову попередив студентів від „можливих наслідків" масових виступів і заборонив демонстрацію. Робітникам загрозили, що той, хто вийде на демонстрацію, буде звільнений з праці. Однак попередження і погрози не подіяли. У четвер, як і в попередні дні, демонстранти вимагали проведення демократичних виборів.

У ЗВ'ЯЗКУ З ТРЕТЬОЮ річницею чорнобильської катастрофи у Мінську, Бобруйську та в інших містах Білорусії о 7-ій годині вечора 26-го квітня була проведена „Година скорботи". У Мінську на площі Леніна перед будинком уряду коло 4,000 осіб з чорними жалобними прапорами протягом години стояли з запаленими свічками. Міліція у проведення церемонії не вмішувалася . У Бобруйську група з 8-10 осіб, яка проводила „Годину скорботи", була відігнана від переходих автобусами, 25-30 міліціонерами і агентами у цивільному. Демонстрантів попередили, що якщо вони зрушаться з місця або скажуть хоч слово, то будуть заарештовані.

ЯК ПОВІДОМИВ ПРЕДСТАВНИК командування НАТО в Европі, в червні у Данії відбудуться маневри під назвою „Авеню експресс". В маневрах візьмуть участь 5,500 військовослужбовців з дев'яти країн. Під час військових навчань будуть проводитися операції забезпечення флангів співдружности на випадок раптового нападу противника.

НЕВІДОМА ЛЮДИНА В МАСЦІ вистрілила з револьвера в особистого представника Ясіра Арафата в Ливані Ісаама Салема. В тяжкому стані І. Салем був доставлений у лікарню. Тому хто стріляв, вдалося втекти. Представник Палестинської Визвольної Організації відомий своїми антисирійськими настроями.

В Єревані померло 25 новонароджених дітей

Москва. — Вірменська газета „Коммуніст" повідомила, що в єреванському Науково-дослідному інституті (НДІ) ім. Крупської за перші два тижні березня померло 13 новонароджених. В цей спеціяльний пологовий будинок доставляються на зберігання недоношені і слабі новонароджені. Всього в НДІ ім. Крупської в цьому році померло 25 дітей.

Протягом багатьох років совєтські власті не публікували статистику дитячої смертности. Нарешті в минулому році було оголошено, що в СССР вона становить 25 померлих на кожну тисячу народжених, а в деяких районах Середньої Азії досягає 70. Для порівняння: у ЗСА дитяча смертність становить 10 на кожну тисячу народжень. За цим показником Совєтський Союз займає 50-те місце у світі і знаходиться позаду Барбадосу.

Стаття у вірменській газеті „Коммуніст" частково пояснює, що сталося у Совєтському Союзі. У газеті розповідається про жахливі умовини, що панують в єреванському пологовому будинку, де кишать таргани, а під операційним столом доводиться ставити пастки на миші. Слідча комісія встановила, що антисанітарні умови (брудні операційні столи, маски з кисневі і навіть медичні лямпи) є причиною значної кількості смертних випадків у Науково-дослідному інституті ім. Крупської. Комісія встановила, що приблизно половину з 13 новонароджених, які померли за перші два тижні березня, навряд чи вдалося б врятувати, але п'ятеро чи шестеро дітей можна було, якщо б не антисанітарні умови у лікарні.

„Коммуніст" повідомляє що кінець-кінцем НДІ був закритий. Газета наводить висновок комісії про те, що троє новонароджених загинули із-за того, що лікарі дали їм надто великі дози ліків. Повідомлення газети, зауважує агентство Ассошіейтед Пресс, пише про смерть 49 матерів і новонароджених в Елісті, де санітарки пологового будинку користувалися брудними шприцами і заразили їх вірусом АІДС.

Число еміґрантів із СССР до ЗСА подвоїться

Парма, Огайо. — Як інформують із Українського Суспільно-Допомогового Комітету при Українських З'єднаних Організаціях, головою якого є Мирослава Оришкевич, в останніх днях відбулася в Арізоні конференція американських екуменічних організацій для переселення, де представник Державного департаменту ЗСА повідомив, що квота приїжджих на постійне перебування в ЗСА з СССР подвоїться із 25,000 до 50,000 осіб річно.

Треба сподіватися, що у цій квоті буде також багато українців. Досі, як відомо, велику кількість останньо переселених українців творять п'ятидесятники, приїздом яких займаються чотири американські церковні організації — при Лютеранській Церкві, при Епископальній Церкві, Карітас і Світова Церковна Служба. Вони теж дбають про те, щоб новоприбулі дістали державну допомогу і всі потрібні до життя засоби у першому році перебування в ЗСА. Однак кожна українська родина мусить мати завчасу спонзорів, які теж запевнять дальшу допомогу їхнім родинам. Тому саме в Пармі створено комітет, який старається знайти спонзорів для українських родин. В найближчих днях, як інформують, приїжджають 22 особи, усі п'ятидесятники, яких спонзорують німці і аміші зі стейту Огайо. Недавно прибули дві родини спонзорувала українська православна катедра св. Володимира і вони поселилися у Пармі. Найбільше число їх приїжджає до Пенсильванії, де вже є 300 осіб, а 700 має прибути незабаром.

Тому, що більшість еміґрантів із СССР має свою першу зупинку в Італії, в Римі створено Міжнародний католицький еміґраційний комітет, який від тепер буде опікуватися усіми приїжджими із СССР.

Український Допомоговий Комітет в Пармі закликає українців доброї волі зголошуватися на спонзорів українських родин із СССР та давати їм фінансову допомогу. В тій цілі є в українській кредитівці відкрито окреме конто: Ukrainian Social Service, 6128 State Rd., Parma, Ohio 44134.

В АМЕРИЦІ

ПІСЛЯ ОДНОГОДИННОЇ затримки з огляду на погоду, міжпросторна ракета „Атлантіс" була успішно виведена в орбіту, в четвер, 4-го травня ц.р. і ще того самого дня, вислала радарно-картографічного сателіта на 15ти місячну і 795-ти міл. милеву подорож на Венеру. Випуск цього міжпросторного сателіта „Маґеллана" позначує першу за 11 років американську планетну експедицію, а радар цього судна є спеціяльно запроєктований, щоби своєю апаратурою прошити хмарами оповиту Венеру і поробити знімкові зображення її таємничої поверхні. П'ятичленна залога міжпросторної ракети „Атлантіс" складається з космонавтів: капітана Дейвида Вокера — члена військово-морських збройних сил, полковника Рональда Ґрейба — члена військово-повітряних збройних сил, інженера д-ра Мері Клів, лікаря д-ра Нормана Таґара і майора Марка Лі, теж із рядів військово-повітряних збройних сил. Всі члени залоги за вимком останнього є ветеранами попередніх міжпросторних польотів.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ постійно відкидав натяки на те, що він знав і був включений в пляни Білого Дому в 1985 році про збільшення допомоги для Гондурасу в заміну за збільшення Гондурасом допомоги нікараґуанським повстанцям. Свою відмову про порушування цього питання він оправдував тим, що незручно було б йому розглядати це питання під час того, як ведеться розправа над Олівером Нортом. Одначе коли в четвер, 4-го травня, лава присяжних закінчила свої роздумування над звинуваченнями О. Норта, президент Дж. Буш виступаючи перед кореспондентами засобів масової інформації з нагоди відвідин канадського прем'єр-міністра Браєна Малруні, на поновлені питання кореспондентів категорично заявив, що жадного договору не робив з президентом Гондурасу Робертом Суазом Кордовою, зустрівшись з ним як віцепрезидент ЗСА 5-го березня 1985 року. Він виразно заявив, що „не було жадного домовлення".

ВЕРХОВНИЙ СУД каліфорнійського стейту підтримав переголосування мешканцями стейту минулої осені про потребу драстичного зниження премій за обезпечення автомобілів. Одноголосне визнання Верховним судом прав за голосуючими виборцями лякає чиновників забезпеченевої індустрії, що це може поширитись на інші стейти країни, як це вже трапилось з обмеженням підвишок на податки нерухомої власности.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Subscription 1 year — $40.00 6 months — $22.00 3 months — $12.00 UNA members 1 year — $15.00 Change of address — $1.00 Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to:

Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Сумерк доброї коньюктури для Ізраїля

Найкраща міжнародна коньюктура для Ізраїля існувала за восьмирічної каденції президента Роналда Реґена, коли його державним секретарем — за вийнятком перших кількох місяців, коли урядував генерал Александер Ґейґ — був Джордж Шулц. Він десятки разів їздив на Близький Схід і нараджувався з лідерами Єгипту, Йорданії, Савдійської Арабії та Ізраїля, але з цих подорожей і нарад не було найменшої користи, бо ані Реґен, ані Шулц ніколи не говорили з лідерами Ізраїля рішучою мовою. Коренем і суттю хронічного конфлікту на Близькому Сході є екстремно ворожа супроти автохтонних арабів , політика Ізраїля, відмова повернути арабам окуповані землі, та насаджування на окупованих землях ізраїльських колоністів. Ситуація змінилася за президента Буша і його державного секретаря Джеймса Бейкера. Буш уперше в історії американсько-ізраїльських відносин заявив ясно і виразно: ,,Окупація не може тривати вічно". Уряд Буша далі стоїть на становищі, що Ізраїль мусить безпосередньо переговорювати з Палестинською Визвольною Організацією, як репрезентантом близько трьох мільйонів палестинських арабів, а коли б для цієї справи відбулася міжнародна конференція, то учасником такої конференції мусить бути ПВО.

Відвідини ізраїльського прем'єра у Вашінґтоні Їцака Шаміра, голови націоналістичної партії ,,Лікуд", не посунули вперед справи замирення між Ізраїлем і арабами. Буш не спротивився плянові Шаміра, щоби на окупованих землях — на правобережжі Йордану і у смузі Ґази — перевести вибори. Але висловився дуже обережно: ,,Можна спробувати". Арабський світ з ПВО включно відкидає цей плян Шаміра, арґументуючи дуже розумно і логічно: які то вибори можливі, коли на території виборів перебуває окупаційне військо?!

У минулий вівторок, 2-го травня ц. р. лідер ПВО, Ясір Арафат був з офіційними відвідинами у Франції. Президент Франсуа Міттеран конферував з Арафатом півтора години і позував із ним перед фотографами. За інформаціями ,,Ню Йорк Таймсу" з 3-го травня, Ясір Арафат рішуче заявив, що первісна плятформа, яка вимагала ліквідації Ізраїля, неактуальна, ПВО такої цілі не має, визначаючи право Ізраїля до державного існування. Але водночас він, Арафат, заявив журналістам : ,,плян Шаміра можна би розглядати позитивно, якщо ті вороги були б частиною цілої конферції замирення", — себто, кажучи кокретно, — якщо Ізраїль звільнив би окуповані землі і не противився заснуванню на них держави палестинців. Змісту держави Міттерана і Арафата не оприлюднено, але сам факт, що президент Франції погодився на такі офіційні відвідини Ясіра Арафата, який в очах Шаміра і його прихильників є символом протиізраїльського тероризму, той сам факт доказує, що ситуація змінилася у некористь Ізраїля.

Їцак Шамір ніби популярний в Ізраїлі, бо крайні гасла завжди подобаються некритичним масам. Але в політичній верхівці Ізраїля нема ідеальної згоди. Вже віддавна лунали в Ізраїлі (і в жидівській громаді у діяспорі) голоси критики на адресу брутальної поведінки ізраїльського війська і поліції супроти палестинських демонстрантів. Найповажнішим противником Шаміра і суперником до влади є колишній прем'єр, згодом міністер закордонних справ і тепер міністер фінансів — Шімон Перез, голова Соціял-демократичної партії. Він по суті погоджується з Арафатом, що пропоновані Шаміром вибори повинні бути тільки частиною у цілості плянування замирення. Ясір Арафат правильно оцінює пропозицію Шаміра перевести вибори на окупованих землях, як комедію і замір замилити очі Заходові. Тому саме Ясір Арафат роз'їздить тепер по країнах Західньої Европи з інформаційно пропаґандивною місією. Французький президент Франсуа Міттеран бере поважно демонстрації французьких жидів, невдоволених такими відвідинами Арафата. Так само Джордж Буш не звертає уваги на жидівських екстремістів в Америці, які підтримують Шаміра. Дармащо і в жидівській громаді в Америці є сильна опозиція проти розв'язування проблеми палестинців крісами і палками. Шімон Перез розраховує, що Шамір провалиться із своєю політикою і він має рацію.

Микола Руденко

СОЮЗ ЧИ ІМПЕРІЯ?

I.

Чи розумів Ґорбачов, куди заведе його проголошення перебудови? Найперше, що було йому зрозуміло — це економічний занепад Совєтського Союзу і неможливість виправити становище адміністративними заходами.

Стало помітним духовне виродження людности, в основі якого стоїть загальнодержавна брехня. Брехня у великому і малому. Брехня щоденна, яка тиражується всіма засобами масової інформації, котрі цілком свідомо були перетворені на засоби дезінформації. Море брехні — гниле, в'язке, смердюче. Потрібні були справді героїчні зусилля з боку окремої особи, щоб видертися із цього безмежного болота, яке засмоктує, затягує на дно. Та якщо в людини вистачало сил, щоб вивільнитися із трясовиння брехні, вона неминуче потрапляла на конвейєр тюремних і концтабірних тортур.

Ось приклади державної брехні: окупація Афганістану, насаджування в окупаційних військах звірячої жорстокости і вседозволености, винищення сотень тисяч мирних громадян, їхніх дітей і старих батьків, найогидніші прояви садизму — усе це називалося почесним виконанням інтернаціонального обов'язку. І так само витіснення знедоленого, упослідженого українського народу із його культурних центрів, перетворення найбільших міст України в пляцдарми навальної русифікації, зведення української мови й культури до рівня відмираючих рудиментів — це по-блюзнірському, з глумливим цинізмом називалося природним процесом злиття націй, розвитком інтернаціоналізму. І так усюди, куди не поглянь — брехня жорстока, смертельна, кривава. Вона стала суттю держави, формою її існування, її щоденним словом і ділом. Брехали навіть тоді, коли в цьому не було жодної потреби. Брехали тому, що десятиліттями звикли до підміни правди брехнею, уже не могли інакше уявити ні світу, ні власного життя, ні людської природи.

Але ж людина народжена не для брехні — вона народжена для щирости, духовної відкритости, святої правди. І коли доводиться щоденно живитися брехнею, починається виродження не лише духовне, але й фізичне. Уже спиваються не десятки й сотні — спиваються десятки мільйонів. П'ють від приниження людської гідности, від несвободи, що межує з рабством. П'ють через те, що нікуди вкласти власні сили й здібності — всі шляхи до вільної діяльности в будь-якій галузі від тебе відрізані, ти змушений виконувати те, що тобі наказують безвідповідальні кар'єристи. П'ють і самі ці кар'єристи, бо їх переслідує комплекс неповноцінности. Пиятика здобула обрядові ознаки. І це єдиний обряд, бо інші (ті, що прив'язують людську душу до неба) зруйновані разом з храмами. Виродження вкорінюється в гени, перекидається на нові покоління, в школах з'являється все більше й більше дебільних дітей. Народи, що населяли величезні простори від Балтики до Тихого океану, животіють під загрозою руйнації власного генофонду. А це не просто реґрес — це шлях від людського до тваринного.

Кліка Брежнєва розкошувала в атмосфері самообожнення й самозахвалювання, реальне життя народу її не цікавило. Та й сам вождь совєтської держави, як почали величати Брежнєва, справляв враження викінченого дебіла. Він був схожий на велику надувну ляльку, чиї руки й ноги пересувають довірені особи. Але саме такий вождь і потрібен ордам чиновників, що поневолили власний народ жорстокіше, ніж на це спромоглися полчища монголів. Великі й малі чинодрали обкрадали народ, набивали кишені багатотисячними хабарями.

Не знаю, чи повною мірою уявляв Ґорбачов ті страхітливі проблеми, які я тут побіжно згадав. Та, мабуть, дещо істотне він бачив і розумів. Це підтверджується хоча б тим, що перш за все він почав рятувати народ від згубної пиятики. Але Ґорбачов розпочав це так, як геть чисто все робилося в імперії зла — засобами заборон, адміністративних нагінок, міліцейських рейдів.

Невдовзі з'ясувалося, що він бореться не проти причин, а проти наслідків, помилково приймаючи їх за причини. Найголовніша мета, заради якої починалися реформи (відродження економіки, що занепала), виявилася недосяжною. Навпаки, занепад триває і прискорюється. Тим часом відкрилася глибинна правда: причину тотального занепаду належить шукати там, де кореняться причини занепаду всіх імперій — в імперіялістичному поневоленні народів. І доки це поневолення триває, совєтський псевдосоюз падатиме в прірву хаосу й небуття все глибше й глибше — аж на самісіньке дно.

Це однаково стосується і окремої людини, й цілої держави.

Закінчення буде.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

ПРО „ЗАГУБЛЕНИЙ" УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕҐІОН

Д-р Мирон Куропась є автором ряду статтей в „The Ukrainian Weekly" та „Свободі" про українсько-жидівські відносини та його полеміки з деякими представниками жидівської сторони. Його арґументація з української сторони є слушна та переконлива і йому належиться велике признання за його зусилля побороти неприхильне, а то й вороже, ставлення деяких жидівських кіл до українців. Його статті на цю тему читаю з великою увагою та зацікавленням.

З такою ж увагою прочитав я у „Свободі" ч. 76 з 25-го квітня 1989 року його статтю п. з. „Українсько-жидівські відносини і загублений леґіон". Сататтяцікава та інформує читача про теперішній сумний стан українсько-жидівських відносин. Однак, прочитавши її до кінця, я не хотів своїм очам вірити, прочитавши про перебіг дискусії „круглого стола" по конференції „Українсько-жидівських відносин" в Мек-Местер університеті в 1983 році. Там я вичитав менш-більш таке: проф. Омелян Пріцак мав скласти заяву, щоби показати жидівській стороні, що під час семиденної війни, він мав на думці організувати український леґіон, який мав би своєю кров'ю, а то й життям заплатити за ,,гріхи українців", та це мало б бути своєрідним „визнанням війни". До створення леґіону не дійшло, бо ця війна скоро скінчилася.

Прочитавши це я був здивований та затривожений, що особа з наукового світу та на експонованому становищі могла скласти таку публічну заяву. Справа творення такого „леґіону" тут є другорядною, ледве, чи проф. Пріцак знайшов би був тоді багато добровільців. Мені йдеться тут про „визнання вини та покуту за гріхи українців". Якої вини? Чиєї вини? Чи проф. Пріцак був готовий признати це все, що жиди нам закидують, за правду? Не знаю, як маю розуміти цю заяву проф. Пріцака. Він хіба, як історик знає правдиві факти. Чи він вірив у збірну відповідальність усіх українців за мнимі діла нечисленних осібняків, яких і так досі ніхто не доказав? Ця заява професора чомусь привела мені на думку відомого листа ізраїльського парляментариста Дов Бен-Меїра, в якому він рекомендує усім українцям щодня молитись аж до крови на колінах за прощення провин супроти жидів. Цей лист був осуджений не тільки в українських, але теж і в жидівських колах. (Гляди ст. 284 „Old Wounds" by Harold Troper and Morton Weinfeld, Viking, Penguin Books, Kanada). Чи може в опінії професора треба аж визнання вини за недоконані злочини, щоби припинити українофобну кампанію жидів?

Не буду тут вираховувати закидів поставлених проти нас в цьому листі, бо це справи загальновідомі. Якщо йдеться про участь українців у жидівському голокості під час останньої війни, то як це знає кожна чесна людина, яка була свідком цих подій, це все неправда, видумки, а в найкращому випадку грубі перебільшення. Знову промовчується з жидівської сторони численні факти оборони та переховування жидів українцями з наражування власного життя у час німецької окупації наших земель. А їхня відмова визнати нашого Митрополита Андрея Шептицького за праведника та вшанувати його деревом у Яд Вашем, який спас життя численних жидам та мав відвагу протестувати до самого Гіммлєра проти ґеноциду жидів? Ніхто з-поміж інших народів Европи цього не зробив. Де і в чому є тут наша вина?

За останніх три століття українці були під чужими займанцинами та не мали ані сили, ані змоги творити жидам кривди. Натомість українці зазнали багато кривд від жидівської сторони. Їхня охоча коляборація з кожночасним займанцем України проти нас, їхня участь в організуванні голоду в Україні 1930-их років, а в давнину їхня роля у господарсько-економічній ділянці (пригадаймо пісню про „Зельмана"). Чи хтось з жидівсько сторони складав будь-коли публічну заяву визнання їхньої вини? Чи може це теж будь-коли зробили інші представники сусідніх народів, які українців гнобили та кривдили?

Уважаю, що заява проф. Пріцака була не на місці, наносить кривду доброму українському імені та послаблює наші змагання відперти закиди, які нам ставлять жиди та повторюють нечесні та ниоб'єктивні „міції."

Щоправда тут дискутована заява мала місце давніше, бо ще в 1983 році, але вона чомусь знову тепер виринула вже двічі в нашій пресі та стала відома для ширшого загалу, і тому цей мій лист.

Роман А. Гавриляк

Ню Йорк

Андрій Бук

ЕКОНОМІЧНЕ СПОВІЛЬНЕННЯ

Економічні показники за перші місяці, а головно за лютий наглядно показують, що економіка цього року сповільниться. Звичайно, взимі деякі сектори, як будова-продаж домів відстають, але цього року інші, як продаж авт, фабричні замовлення, дрібна продаж захиталися. Економічний індекс за два місяці впав на 53 відс. (в грудні минулого року — на 57 відс.), найбільше від трьох років, продукційний на 53.7 відс. нових замовлень на 55.9 відс. (минулі чотири роки зростав), а індекс цін за останні місяці зріс до 60 відс.; економісти твердять, що він далі буде зростати. Головною причиною цього року є піднесена Дирекцією федеральних резерв дискантова стопа до 1 відс., а комерційними банками відсоткова стопа до 11.5 відс., щоб приборкати інфляцію, через сильно зростаючі ціни на продукти, головно харчі і енерґію та перегріті деякі сектори економіки, головно затруднення.

Будова домів у січні зросла на 8 відс. найбільше від двох років), а в лютому впала на 11.5 відс., через високі мордґеджі (11.2), збудовано 1.5 мільйона домів, а дозволи на будову домів впали на 7 відс., найбільше на північному сході (22 відс.), продаж домів за обидва місяці впала на 7.4 і 4.2 відс., але ціни зросли на 3.2 відс.

Продаж авт в січні зросла на 5.8 відс., продано сім мільйонів — найбільше Форд, а в лютому впала на 14.3 відс., обидва сектори є підставою економічного росту. Індустрійна продукція в січні зросла на 0.3 відс. (8 місяців зростає), в лютому без змін. Інвентурні запаси за два місяці зросли на 1.4 відс. — 764 більйонів долярів (другий рік зростають), фабричні замовлення впали на 4 відс., найбільше на оборону: транспорт, кораблі, танки (7.2 відс.), в грудні зросли на 7.5 відс.

Фабрики, копальні і обслуга працювали на повну силу — видатність в січні 84.4 відс. (найбільше від 10 років), в лютому видатність зменшилася на 0.2 відс., вперше від шести місяців.

Комерційний департамент подає, що конструкційні видатки в лютому не змінилися, в січні зросли на 0.4 відс., головно в індустрії; у фабриках впали, зросли дещо державні видатки, будова шкіл (5 відс.), зменшилася будова доріг, мостів на конструкційні роботи на 7 відс., так, що економічний ріст сповільнився, не зважаючи на повне затруднення. Дрібна продаж в січні зменшилася на 0.9 відс., у лютому на 0.4 відс. — 138 більйонів долярів (головно авта), перший раз від сімох років. Гуртові ціни за два місяці зросли на 2 відс., головно на — харчі (помідори 160 відс.) і енерґію, найбільше від трьох років. Індекс консумційних цін зріс на 0.6 і 0.4 відс., найбільше від двох років, інфляція до 6.1 віс.

Індекс фармерських цін у січні зріс на 2.8 відс., у лютому впав на 0.8 відс., найбільше на сою, кукурудзу і молоко, а зросли ціни на ярину і пшеницю, через великі замовлення. Найбільше зросли ціни на фармерські продукти в Европі. Держави Европейської спільноти заморозили усі ціни на фармерські продукти, головно на ярину.

Безробіття у січні зросло на 0.1 відс., до 5.4 відс. — 118.4 мільйона працюючих (63 відс. до стану населення), 415,000 нових місць праці, платні зросли на 0.6 відс. на годину, через брак головно фахових робітників (платні медсестри зросли на 100 відс), платні звичайного робітника зросли до сім долярів за годину (урядова платня 3.35 доляра). В лютому безробіття впало на 0.3 відс. до 5.1 відс. — 118.5 мільйона працюючих, найбільше від 15 років, 290,000 нових місць праці, головно обслуга — малолітні і жінки, в конструкції впало на 20 відс. Найменше безробітних у Массачусетс 3.3 відс. найбільше в стейті Тексас, до 7 відс. Повне затруднення і зростаючі заробітки збільшили особисті доходи на 1.9 відс., а видатки всього 0.1 відс.

Бюджетовий дохід збільшився на 2.9 більйона долярів. Урядові чинники твердять, що цього року він зменшиться до 169 більйонів долярів, а приватні, ще буде більший. Торговельний дефіцитовий баланс у січні зменшився на 1.5 більйона долярів, але в лютому збільшився на 5.5 відс. — 10.5 більйона долярів, через збільшений імпорт з Японії, Західньої Німеччини, Південної Кореї і Тайвану, а зменшений експорт, з причини піднесення дискантової стопи, що збільшило на 10 відс., вартість доляра — дорожчий товар. Песимістичні економісти твердять, що зростаючі ціни й інфляція приспішать господарчий застій, а голова федеральних резерв А. Ґрінспен наразі не підносить дискантової стопи, щоб не збільшити економічного сповільнення; краще повільне зростання інфляції, як рецесія. Економічні показники за березень і перший квартал викажуть, яким буде стан економіки цього року.

Економісти великої „сімки" одноголосно твердять, що сповільнення економіки хвилеве і вона далі повільно зростатиме. У ЗСА цього року зросте на 3.1 відс. (в наступному році до 2.5 відс.), експорт зменшиться, інфляція і дискантова стопа зростуть. З Японії до 4.5 відс. (в наступному році — 4.4 відс.) сильний зріст, низька інфляція (3 відс.), торговельний дохід зменшиться. У Західній Німеччині до 2.5 відс. (і 2.9 відс.); сильний економічний ріст, зростаю-

(Закінчення на стор. 3)

У СЕРЕДУ, 3-ГО ТРАВНЯ, президент Південно-Африканської Республіки Пітер Бота повідомив, що вибори до трипалатного парляменту відбудуться 6-го вересня цього року. Вперше за всю історію країни в один і той же день на виборчі дільниці прийдуть білі, вихідці з Азії і кольорові. Очікують, що правляча Національна партія збереже абсолютну більшість у білій палаті. Сам П. Бота відмовився від посту голови партії, а після виборів залишить і пост президента.

Маруся Ігнатишин-Логуш

РАДІОМОВЛЕННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

I.

Довго до постання Карпатської України, як федеративної частини Чехо-Словацької Республіки, яка тоді офіційно звалась „Підкарпатська Русь" — радіопередачі Карпатської України в рамках державної радіослужби ЧСР відбувались двома мовами, а саме: руською (українською) і карпато-русскою (російсько-українсько-мадярською) на „русском проізношенії", однак переважаючий акцент був мадярський. Українські і карпаторусскі радіо передачі в рамках чеської міжнародної служби передавались на коротких хвилях з Праги через радіовисильні в Братіславі, Банській Бистриці і Пряшеві та безпосередньо з признанням для Карпатської України, з Кошиць, на Словаччині. Редакторами в празькому відділі від українців були Михайло Русинко, а від карпатороссів — Поль Барані. В кошицькому відділі працювали українець Омелян Штефан, брат Августина Шефана, пізніше міністра шкільництва в уряді Карпатської України, а від карпатороссів — Андрій Рудловчак.

Передачі відбувались, як у Празі, так і Кошицях по черзі три рази в тиждень, себто три рази по-русски і три рази по-карпаторуськи, по десять хвилин, і щонеділі в Празі по півгодини, а в Кошицях дві години, при чому завжди передавалось Богослуження. Крім цього багато часу було призначено для інших програм — драматичних гуртків, хорів, репортажів тощо.

Кошицький відділ був у тому вигідному становищі, що міг заповняти свої програми, черпаючи матеріял безпосередньо з Карпатської України, бо був положений недалеко на захід від її кордонів. Через це в українських радіопередачах в Кашиця часто виступав славнозвісний учительський хор, диригентом якого був професор Олекса Приходько, проф. Руської Торговельної Академії в Мукачеві і колишній адміністратор славної капелі Олександра Кошиця під час її мистецького турне по Европі в 1919 році. В хорі співали вчителі з усього Закарпаття, які сходились на співанки раз в місяць, вивчивши вже заздалегідь репертуар, щоб приготуватись до концертів, які опісля відбувались в різних місцевостях Карпатської України. В передачах виступав також український драматичний ансамбль під керуванням Юрія Шереґія та різні інші хори, як Руської Торговельної Академії в Мукачеві під дириґуванням проф. Івана Трухлого, колишнього баритона капелі Кошиця. Були виступи і карпаторусських хорів та драматичних гуртків з гімназії та учительської семінарії в Мукачеві, які продукували карпатороссів завдяки тому, що ті школи були під впливом і в руках русофілів.

Коли ж 2-го листопада 1938 року, за Віденським арбітражем Кошиці відступлено Мадярщині, Кошицький відділ евакуйовано до Праги. Цим днем зліквідовано теж карпаторусский відділ, бо до влади прийшов уряд прем'єр-міністра о. Авґустина Волошина. Бродія і Фенцика, лідерів карпаторусских мадяронів, викрито як державних зрадників, які були на службі польського і мадярського урядів і арештовано. І так започатковано новий період життя Карпатської України. Українці в Підкарпатській Русі до цього часу не могли офіційно вживати назви українець і в усій адміністрації, шкільництві, особистих документах вони були русинами, мова їхня, як вже було згадано, була руська та карпаторусска. Рівно ж не можна було в школах вживати українського фонетичного правопису, що стосувалось в більшості і преси, а зобов'язував тільки етимологічний правопис, в якому, наприклад „і" писалось „о" з дашком «о».

Непростима кривда діялась дитині, яка йдучи в школу, замість вживати гарну мову, винесену з рідної хати, калічила її, достосовуючись до мови, що її вчили в карпаторусских школах. А що казати, якщо учителем був мадяр, який говорив руським сюржиком з мадярською вимовою. Напротязі довгих років велася завзята боротьба за мову і вкінці дійшла до мовного плебесциту, в наслідок чого батьки мали вирішувати в якому селі, якою мовою мають вчити дітей. Якщо переважатимуть карпатороссі, то й мова навчання буде карпаторусска, або великоруська, як офіційно вживалось а якщо українці то руською, в кожному разі не українською. Отже не важко уявити, який це був мовний хаос і жах, що падав саме на дітвору, яка мусіла засвоювати мову, що виграла під час голосування.

Але всупереч великій підтримці карпатороссів з боку чехів правда перемогла. Остаточно переможцями вийшли українці після довготривалої боротьби за право бути українцями. Українська мова стала офіційною без всяких дашків, мова сорокп'ятьмільйонного українського народу, який, на жаль, був розчленований і значні терени його були поділені між сусідами — Польщею, Румунією, Мадярщиною, та Чехо-Словаччиною. Багато молодих закарпатців, виходців з різних шкіл, що були в руках москвофілів, зрозуміли врешті, яку кривду їм заподіяно баламученням, мовляв, їхня рідна мова простацька, а мова закарпатського інтеліґента — це мова Пушкіна, Лєрмонтова, Достоєвського. Вони почали публічно в пресі вирікатись карпатороссства. Такі видатні закарпатські поети як Андрій Карабелеш, Іван Патрусь-Карпатський заявили на сторінках преси, що їх обманено і що вони визнають себе українцями, в наслідок чого всі свої твори переробили на українську мову.

В радіопередачах Карпатської України також перестала існувати карпаторусска мова, але не перестали в редакції існувати карпатороссі. Празька радіослужба, бастіон русофільства, поставила українську секцію у дуже струтне становище, віддавши їй на допомогу, як співробітників-редакторів П. Барані та А. Рудловчака, замість на їх місце заанґажувати редакторів українців. Всупереч домаганням українського відділу, цих людей не було замінено українцями, а дирекція радіослужби в Празі відмовилась звільнити цих двох „помічників" навіть тоді, як уряд Карпатської України призначив їх учителями на Карпатській Україні, щоб хоч у такий спосіб вийти з трудної ситуації. Отже ці два редактори, не володіючи достатньо українською мовою, не були в стані виконувати якунебудь працю в редакції і тому просиджували бездільно свої урядові години аж до 15-го березня 1939 року, будучи для нас колодою. Серед таких обставин було нелегко працювати трьом особам, себто ред. М. Русинкові, Омелянові Штефану і мені, тим більше, що ввесь тягар праці спадав на плечі двох осіб, бо один з редакторів дуже часто виїздив в урядових справах до Братіслави або Хусту, де будувалась нова сильна радіостанція і куди згодом мали перевезти наш відділ з Праги. Завдяки великим здібностям та невичерпній енерґії редактора О. Штефана ми давали собі раду з тією колосальною роботою, що вимагала велика українська радіопрограма, яка була джерелом інформацій про події в Карпатській Україні для всього світу.

Закінчення буде.

Радісні святкування у парафії св. Покрови

Владика Ізидор Борецький (другий зліва) під час святкувань у парафії св. Покрови в Торонто.

Радісним і урочистим був день 26-го лютого ц.р., в ньому не тільки парафія св Покрови, але й велика українська громада Торонто і околиці виявила велику пошану Генеральному Вікарію о. д-рові Миронові Стасіву з нагоди поставлення його парохом церкви св. Покрови в Торонто та наділення гідністю митрофорного протоієрея. Святковий комітет, зложений із священиків і представників церковних організацій, належно приготовив ці урочисті святкування, що розпочалися урочистою Архиєрейською Службою Божою. Щоб вшанувати й молитись за здоров'я о. д-ра М. Стасіва, прийшли парафіяни, численні гості, родина, священики, монахині, лицарі „Божого гробу", представники організацій, молодь. О. д-р М. Стасів своєю ревною працею священика тісно пов'язану гаслом „Бог і Україна" здобув собі признання, любов й пошану. Відізвалися церковні дзвони, під гомін яких під проводом лицарів „Божого гробу", оо. митрофорних протоієреїв: М. Стефаніва. Я. Чижа, П. Біланюка і М. Стасіва, ігумена Константина Микитюка, ЧСВВ, Михайла Лучка, великої вівтарної дружини з процесією до престолу входить владика Кир Ізидор. З хорів лунає могутнє „Буди ім'я Господне".

До Служби Божої, що пов'язана з традиційними ритуалами поставлення пароха і митр. протоієрея, як надання знаків гідности: ключа, жезла, мітри з окремими молитвами і співом „Аксіос" (гідний) та окремими многоліттсвіями, чудово співав чоловічий хор „Бурлака" під дириґентурою О. Хміля. По Св. Євангелії промовив дотеперішній парох о. митр. протоієрей М. Стефанів, який дякуючи о. д-рові М. Стасіву за довгу співпрацю, вказав на його заслуги. Бо від часу побудови церкви, її прикраси (іконостас, малювання), а рівночасно релігійно-духового і національного розвитку був великий вклад його праці, яка тепер під його проводом буде ще краще розвиватися на славу Бога і добро українського народу. Братнім „поцілунком миру" обнялись два заслужені священики. Вони не розходяться, бо й далі будуть працювати у Христовому винограднику, „бо жниво велике, а робітників мало".

Цей приклад співпраці підкреслив у своєму слові Владика Ізидор, дякуючи о. митр. протоієреєві М. Стефанову за його велику і ревну працю з побажаннями багато здоров'я для нього і його хворої дружини, яку доручав молитвам. Новому парохові також бажав всього найкращого, а зокрема здоров'я для продовжування праці у парафії, яка завдяки праці, обох заслужених священиків стала однією з кращих традиційних українських парафій, закінчив владика Многоліттям для обох священиків і добрих парафіян. Зворушений дещо, новопоставлений парох о. д-р Мирон Стасів щиро дякував Владиці, о. митр. прот. М. Стефаніву і всім людям доброї волі, які йому у його праці допомагали, сподіваючись, що й далі наша парафія з Божою поміччю буде продовжувати у гармонійній співпраці свою розбудову на його славу і добро нашого народу. Загальним співом пісні-молитви „Боже великий, творче всесильний" закінчено цю першу частину святкувань у церкві з щирими молитвами за здоров'я Владики, отців парохів та „всіх ктиторів і благодітелів храму цього", що так багато вже вложили й дальше вкладають труду й праці для всебічного росту парафії св. Покрови.

Друга частина святкувань відбулася у церковній залі. Програма складалася зі святкового обіду і мистецької частини, які розпочав молитвою і благословенням „Божих дарів" Владика Ізидор. За головним столом були: Владика Ізидор, о. митр. прот. М. Стефанів, о. д-р М. Стасів, новий парох, митр. прот. генеральний вікарій, митр. прот. Я. Чиж, о д-р Р. Даниляк, сестрінок о. нового пароха Володимир Петрушка з дружиною Варварою, Сестра Служебниця Бориса, ред. В. Дідюк, В. Пукіх, О. Боднар і інж. Любомир Яківчик — господар програми. Побіч при окремих столах засіли отці: ігумен К. Микитюк, М. Лучка, Б. Остапович, І. Барщик, В. Шараневич, П. Біланюк, Й. Храпливий. Й. Жила та численні представники організацій, установ, товариств, молоді. Інж. М. Яківчик відкрив програму та просив д-ра Р. Даниляка до слова. Отець Р. Даниляк, довголітній приятель о. д-ра М. Стасіва. Оба вони були на студіях в Римі, а потім вже довго працюють в Торонто. Отже хто міг найкраще знати про його працю, активність й широку діяльність, як не він? І о. д-р Даниляк у дуже змістовній промові показав свого приятеля як правдиво-ревного священика та бажав йому здоров'я і дальших успіхів у праці. У мистецькій частині брали участь: чоловічий хор „Бурлака" під керівництвом О. Хміля, який для „колишнього побратима" виконав: „Дивізія рідна мати", „Стоїть над рікою" і могутнє „Вставай, Україно". Тріо „Верховина" в складі: Надя Коханська, Ганя Ящишин і Богданка Ігнатович відспівали: „Українська баркароля", муз. С. Людкевича, „Тиха вода", муз. І. Поклада та „Червона рожа", муз. І. Шамо, а на піддержання, що „рожа червона" вручили о. д-рові М. Стасіву чудові червоні рожі. Ансамбль „Лелія" в складі молодих співачок Ліліяни Терефенко, Беати Вуйцік, Олександри Кобеляк і Івана Скопцея гарно виконали на слова Лесі Українки „Морську тишу", „Лесю" і „Заспівала б я". Гарною з символічними закрасками була постановка - інсценізація „Привіт молоді" укладу Ірини Хабурської, яку під її режисурою виконав великий гурт з рідношкільної і Марійської дружини молоді. На гарно вдекорованій, із змінами до відповідних моментів сцені, молодь парафії чудово вітала свого пароха. Гарно деклямували: „Село" Леся Смерек і „Чи вернусь" — Ліда Шикула. Всі виступи були нагороджувані рясними оплесками і щирою подякою учасників.

Отець д-р М. Стасів подякував всім за гарне приготування, за чисельну участь, за всі добрі слова привіту. Кінцевим словом господаря програми, у якій подякувано всім учасникам і виконавцям програми за все, що вони зробили, щоб дійсно „день цей був днем нашої радости". Побажав новому парохові всіх Божих благодатей і Многих літ, що спонтанно відспівали всі учасники. На кінець Владика Ізидор молитвою і співом „Достойно єсть" закінчив парафіяльне святкування.

В. Д.

АРХИЄРЕЙСЬКА СЛУЖБА БОЖА В ЦЕРКВІ СВ. ДИМИТРІЯ В ТОРОНТО

Відслужив цю Богослужбу в пам'ятну для парохії св.Димитрія неділю, 12-го лютого ц.р., Ізидор Борецький у сослуженні о. митрата І. Татарина, пароха, чотирьох священиків і трьох дияконів. Співав Архиєрейську Службу Божу найкращий торонтонський хор Українських Молодіжних Ансамблів з участю у деяких моментах Богослужби навіть і складової їх частини — оркестри з барабанщиком (з козацьким „оселедцем"), у гарних змодернізованих уніформах та чудових вишиваних сорочках.

В годині 11-ій церкву виповнили вірні, а на хорах з'явились члени хору й оркестри у майже 200-членному складі, зі своїм незмінним дириґентом маестром Василем Кардашем та його щирими помічниками — Р. Ясінським і Марійкою Свербивус.

У початкових хвилинах Служби Божої глибоко набожний настрій внесла в душі учасників Богослужби божественна коляда „Що то за предиво" з ангельською мелодією, виконаною з мистецькою бездоганністю хористами у чудовій гармонійній співзвучності з оркестрою, та ще й окрашеною милозвучними голосами солістів Люби Козак і Віктора Шевеля.

Торжественний настрій в душах учасників Св. Літургії піднісся зокрема в моменті, коли від фронтових дверей головним входом до престолу увійшла величава процесія з хрестом і двома патерицями, а за ними з'явились молоденькі вівтарні дружинники, і то у двох „ранґах": перші — в білих „стихарчиках", а другі — вже в жовтих „дальматичках". За ними йшли отці-диякони й отці-душпастирі, асистовані Лицарями Колюмба імени Митрополита Андрея Шептицького у їхніх колоритних строях з відзнаками на раменах — тризубом з хрестом, а завершував урочисту процесію Владика Ізидор у супроводі о. архим. митр. І. Татарина.

Після св. Євангелія о. парох привітав Владику Ізидора, об'явивши вірним, що Владика відвідав не так давно Україну, не тільки для того, щоб побувати у Львові, Києві, рідному селі, але нав'язати ближчий зв'язок з матірною підпільною Церквою, та щоб зустрітись з її владиками, священослужителями і вірними, побачити особисто нинішні обставини життя на Батьківщині.

В початковій частині своєї проповіді Кир Ізидор пригадав вірним, що в 1988 році на рідній землі, хоч і в обмежених можливостях, український народ відсвяткував величавий ювілей Хрищення Київської Руси-України. Можливості для відзначування 1000-ліття Хрищення у вільному світі, в поодиноких країнах, де живуть вірні наших Церков, були прямо подиву гідні для нашого поневоленого народу, бо величаві святкування ювілею нашої Церкви на поселеннях відбувались без найменших обмежень у формі величавих імпрез.

Владика Ізидор згадував свої недавні відвідини України, з болем у серці та стурбованістю стверджував, що, незважаючи на „гласність" чи „перестройку", русифікаційний наступ на Україну продовжується. На наших рідних землях, майже у всіх більших містах, звучить російська мова. Українську мову зберігають до деякої міри Галичина, Гуцульщина і Закарпаття, але при такому русифікаційному процесі, чи довго зможуть вони встоятись перед режимом. Під сучасну пору на Україні видали спеціяльний документ про визнання української мови для загального вжитку. Уряд ніби робить нам ласку, запроваджуючи українську мову на Україні!

Бачив Владика багато від реставрованих гарних церков, з позолоченими банями, розкішними цінними образами-іконами, вітражами. Але всі ці церкви — російські, в них звучить російська мова. Нам не повернули ні одної церкви, ні одного монастиря, ні одної семінарії. Рік тому вийшли з підпілля три наші геройські Владики: Архиєпископ Володимир Стернюк, єпископ Павло Василик і Владика Филимон Курчаба. Але Українська Католицька Церква дальше перебуває в катакомбах, вона переслідувана, безправно карана, вона досі не визнана совєтським урядом, вона нелеґальна, заборонена . У ділі переслідування безбожним режимом допомагає чужий патріярх Пімен і „свій" Київський митрополит Філарет та інші.

Владика Ізидор сказав, що по повороті з України він їздив до Риму, щоб там дати звіт про стан нашої Церкви в Україні: „Я відверто і недвозначно поставив в Апостольській Столиці питання оборони нашої Церкви в Україні", — продовжував Владика. А далі закликав своїх вірних не забувати рідну Церкву-Героїню на Батьківщині, допомагати їй морально і матеріяльно. Наші брати і сестри на рідній землі не просять від нас багато: в першу чергу їм потрібні молитовники, літургічна література, св. Письмо, українські книжки для дітей і молоді.

У проповіді вичувалось бажання сказати своє тверде Архиєрейське слово для застанови Ватиканських чинників у їх відношенні до поневоленої Української Католицької Церкви в Україні. Задовге вичікування й заповільне роздумування без реальної помочі підпільній Українській Церкві не принесуть жадного добра.

При кінці Служби Божої Владика Ізидор вніс многоліттєвія для Святішого Отця Папи Івана Павла II, єрархів нашої Церкви в Україні і на поселеннях під проводом Блаженнішого Мирослава Івана, для духовенства, вірних та всього українського народу, а о. митр. І. Татарин вніс многоліттєвіє для нашого Владики.

Душа раділа, що на таку незвичайну нагоду о. парох І. Татарин попросив до участи одну з найкращих одиниць — співучу молодь, серед якої було багато народжених вже поза рідною Батьківщиною, яким є і о. архим. І. Татарин та його працьовитий помічник о. Т. Лозинський, які відчувають спільний „зов крови" й безмежну любов до Батьківщини їхніх батьків.

Молоді обличчя, чудові голоси, прекрасні строї, а головне набожність, щирість і мистецьке виконання є характерними рисами Українських Молодіжних Ансамблів. Недарма один з присутніх на Службі Божій сказав: „Таку мистецьку одиницю можна сміло вислати на Україну, до Львова і Києва. Вони напевно не осоромили б українську громаду у вільному світі своїм виступом"...

Чудову під кожним оглядом Службу Божу відслужив Владика Ізидор у нових владичих ризах жовто-білої краски, з новим жезлом й у пурпурово-срібних кольорах мітрі.

Цю Божественну святу Літургію закінчено могутнім співом коляди „Бог Предвічний", яку у супроводі оркестри відспівали Молодіжні Ансамблі і всі присутні в церкві.

М. Поронюк

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО УКРАЇНЦІВ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

Дорогі Браття!

У зв'язку з постійним напливом нових українських втікачів з Польщі і СССР до Італії, тут створено в неділю, 9-го квітня, ц.р., Комітет Українських Емігрантів під патронатом української католицької парохії свв. Сергія і Вакха для опіки над тими людьми української національности, що вибрали волю і хотять поселитися у якійсь країні вільного світу. Завданням цього Комітету є по можливості іти тим емігрантам в часі їхнього тимчасового перебування в Італії з допомогою фінансовою, забезпеченням помешкання, працею — заробітком, шуканням спонзорів для остаточної еміґрації до якоїсь країни вільного світу, забезпеченням українською пресою та інформацією про українське життя в світі.

Комітет постав щоб громада еміґрантів могла сама собі забезпечити все те, чого не можуть дати всі наші харитативні світові організації, які такими втікачами опікуються і їхнє число в останніх часах помітно зросло. Обезпечення зі сторони тих організацій є недостатнє і вони раді, коли ми самі зможемо при помочі українських харитативних організацій собі допомогти. В додатку у місцях переживання таких еміґрантів перебувають у великій кількості поляки, яких становлення до нас не є завжди позитивне.

Нас в цій хвилині є 15 осіб і число ростиме. Мешканеве питання є справді жалюгідне, бо доводиться жити шістьом особам в одній малій кімнаті. Невідрадні гігієнічні умовини, часто брак електрики, води і огрівання; харчування для стількох людей теж не є на висоті. А найважче — це вичікування відповідей від еміґраційних урядів, які не спішаться з еміґраційними практиками і всі ми майже вже другий рік живемо у вичікуванні і бездіяльності. Для молодих, а всі ми такі, того роду обставини мають від'ємний вплив на наш характер.

Тому звертаємося до вас, наших братів на поселеннях, що пережили також сумні і тривожні хвилі по війні в очікуванні еміґрції, помогти нам:

а) в справі еміґрації знайденням спонзорів чи працедавців, що допоможе нам в наших еміґраційних практиках. Впливом на еміґраційні уряди ваших держав, приспішити нашу еміґрацію;

б) допомогою фінансовою і матеріяльною, щоб могли ми улегшити бодай в якійсь мірі наше тимчасове життя в Італії;

в) нашу еміґраційну українську пресу прохаємо надсилати нам безплатно бодай по одному примірнику газет і журналів, щоб ми могли в такій мірі жити з вашою широкою по всім світі громадою.

Всяку допомогу прохаємо надсилати на адресу: Piazza Madonna dei Monti, 3, 00184 — Roma, Italia, з дopискою: „Per Ucraini Profughi", а чеки з грошовою допомогою пересилати на ім'я Блаженнішого Мирослава Івана Любачівського з дopискою „Refugee Fund".

Від нас за ваше зрозуміння і допомогу — наше сердечне українське „Спасибі".

Від Українського Комітету Еміґрантів

о. Іван Музичка, Парох

Андрій Шумський Голова Комітету

Мовно-літературні виклади в УВУ в Мюнхені

На філософічному факультеті Українського Вільного Університету викладатимуть цього літа відомі наші професори, доценти й викладачі — мовознавці і літературознавці з різних країн, а саме (поазбучно) : М. Антохій (Німеччина), В.Т. Жила (ЗСА), І. Качуровський (Німеччина), О. Кисілевська-Ткач (ЗСА), В. Лев (ЗСА), Л. Рудницький (ЗСА), П. Цимбалістий (Англія), Д.М. Штогрин (ЗСА).

У літній програмі факультету є такі теми: Сучасна українська літературна мова (М. Антохій); Вступ до слов'янознавства; Порівняльна граматика слов'янських мов; Історія української літератури, Стара доба 11-15 ст. (П. Цимбалістий); Староцерковно-слов'янська мова (В. Лев); Історія української літератури 19 ст. (до 1917 р.) (Л. Рудницький); Історія української літератури, 20 сторіччя (після 1917 р.); Поетика і стилістика 3. Ґенерика і архітектоніка; Поетична творчість шестидесятників і дисидентів (І. Качуровський); Українська літературна критика (Д.М. Штогрин); Українська драматургія і театр; Творчість неоклясиків (В.Т. Жила); Проза від шестидесятників до сьогодні (О. Кисілевська-Ткач).

Пригадуємо одночасно студентам, що крім поповнення їхього знання з українистики, славістики, історії Східньої Європи тощо, факультет може зачислити попередні семестри їхніх студій, і що тим більше в УВУ вони можуть закінчити свої студії ступенем маґістра і доктора. УВУ є визнаний Баварським державним міністерством освіти як приватний університет з правом надавати академічні ступені.

В часі літнього семестру УВУ, що триває від 3-го липня до 31-го серпня,студенти з-за кордону можуть мешкати і харчуватися в українському гуртожитку в Мюнхені і при тому відвідувати відомі культурні пам'ятки і музеї у вільший час — у суботи й неділі — та звиджувати гірські околиці і замки південної Баварії.

Зацікавлені студенти цьогорічною програмою філософічного факультету можуть надсилати свої зголошення і замовлення приміщень (до 31 травня 1989 на адресу УВУ:

Ukrainische Freie Universitat,
Pienzenauerstr. 15,
D—8000 Munchen 80
Tel.: (089) 98 69 28 .

Г. В.

Економічне...

(Закінчення зі стор. 2)

чі заробітки збільшать інфляцію і дискантову стопу. У Франції до 2.8 відс. (і 2.8 відс.), легке сповільнення через зріст суперництва з Німеччиною і зростаючу відсоткову стопу. У Великобританії на 3.3 відс. (і 2.1 відс.) сповільнення збільшиться через інфляцію — найбільшу в Европі (8 відс.), зменшений експорт збільшить торговельний дефіцит до 25 більйонів долярів. В Італії на 3.4 відс. (і 3.0 відс.) сповільнення продовжиться до наступного року, через інфляцію (5.4 відс.) і відсоткову стопу — найбільшу в Европі (3.5 відс.), дефіцит торговельний збільшиться (11 відс. валової продукції). У Канаді до 2.9 відс. (і 2.5 відс.) сповільниться, через інфляцію, дискантову стопу (9 відс.) відсоткову стопу (13.5 відс.) Сильно впаде продаж домів (22 відс.) і авт (16 відс.) Через зростаючий від 10 років торговельний дефіцит 25 більйонів долярів (4.5 відс. валової продукції, у ЗСА — 2.2 відс.). Уряд зменшить видатки на оборону, на 10 відс. забезпечення для 3-ох мільйонів безробітних, соціяльне забезпечення, яке пожирає річно 58 більйонів долярів (40 відс. всіх видатків) та допомогу поодиноким провінціям. Через зростаючу інфляцію і високу відсоткову стопу доляр тратить на вартості, біржа паде; Уряд піднесе податки.

Дві гарні імпрези у Вілмінґтоні

Філія УККА у Вілмінґтоні, Делавер, принявши запрошення до участи в стейтовому Дні Національностей, звернулася до нашої мисткині Арети Скамай і місцевого 54-го Відділу СУА щоб гарно й культурно оформити інформації про нас тут і нашу Україну.

При помочі Стелли Маєр і Дарці Тінк та Мирона Скамая і Миколи Маєра, Арета Скамай створила з мап, книжок, журналів та летючок і строїв, ілюстрацій і тканин, килимів, різьб і живописних картин, портретів і кераміки, чудову виставу що стрінулася з загальним признанням. Трьома лекціями (ворк шопс) для середньошкільників і їхніх вчителів проводили д-р Пат Костишин і Даня Дицьо, давши загальні інформації про Україну, історію та мистецтво й народну творчість, у столиці стейту Довері 22-го квітня.

Той успішний виступ попередив 35-літний ювілей того ж 54-го Відділу СУА у неділю, 9-го квітня ц.р., в якому взяли участь головний предсідник „Провидіння" о. шамб. Мартин Канаван та член Консисторії УПЦ о. митрат Павло Гринишин. На бенкеті вшанували на заклик голови Катерини Гусак колишніх голів 54-го Відділу та найстаршу тут союзянку Галю Слюзар, учасницю першого Світового Конґресу Українок у Станиславові. Були численні привіти від УККА та Централі і Окружної Ради СУА, що були репрезинтовані Мартою Данилюк, Оксаною Фаріон, Марією Олежинською, Наталією Пазуняк і Тамарою Рац. Програмою вміло й дотепно проводила Ірина Щерба, що зуміла відмітити „не злим і часом не так то тихим словом" численних членкинь і гостей. Організацією бенкету зайнялася Марія Корженівська, а голова К. Гусак коротким словом закінчила миле свято цього так заслуженого тут 54-го Відділу СУА. Бажаємо їм многих і успішних літ.

ООС

У НЕСПОДІВАНІЙ ЗМІНІ від попереднього уряду президента Роналда Реґена, теперішній Уряд президента Джорджа Буша через своїх речників заявив, що погодиться на законодавство про економічне покарання тих країн, котрі вживають хемічну зброю. Такі самі санкції будуть накладені й на ті фірми, які допомагають тим країнам у виробництві хемічної зброї. Конґрес привітав таке рішення Уряду президента Дж. Буша, бо це вказує не тільки на те, що теперішній Уряд турбується загрозою розповсюдження такої зброї, але й на те, що теперішня Адміністрація хоче співпрацювати з Конґресом.

ПРОВІДНИК ХРИСТИЯНСЬКИХ ливанців проголосив відкликання бльокади кораблів мусулманів і є надія, що це відкликання закінчить бомбардування християнської частини Бейруту, в якому вже загинуло 300 осіб.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД ВІДКИНУВ домагання студентів і в столиці Китаю відбулася у четвер, 4-го травня, величезна демонстрація студентів, які далі ставлять свої вимоги демократизації, свободи слова тощо.

Авторський вечір д-р М. Богачевської-Хом'як у Клівленді

Окружна управа СУА в Огайо, яка відзначає цього року 30-ліття своєї праці, запросила з цієї нагоди д-р Марту Богачевську-Хом'як розповісти нам про свою книжку „Feminists despite themselves", яка вийшла торік старанням Канадського Інституту Українських Студій в Едмонтоні.

Авторський вечір відбувся 11-го березня ц.р. в домівці СУА в Пармі.

Д-р Марта Богачевська-Хом'як — науковець, історик, колишній професор історії. Вона є автором п'ятьох наукових праць з історії Східньої Европи, багатьох статтей в наукових журналах. Тепер працює у федеральній установі у Вашінгтоні. Вона є заступницею голови СУА для зв'язків, членом 72 Відділу СУА.

Голова Округи Ірена Свистун тепло привітала д-р Марту Богачевську-Хом'як від усіх відділів СУА в Огайо і численно зібраних гостей.

Д-р Богачевська-Хом'як розповіла про те, як її книжка повстала.

Довголітня голова СУА Лідія Бурачинська заохочувала її написати працю про жіночий рух в Україні. Авторку зацікавив факт, що жіноча організація Союз Українок створилася в такій неіндустріяльній частині країни, якою була Галичина в тому часі. Остаточною спонукою до написання цієї праці була її подорож по Канаді.

Праця над збиранням матеріялів для книжки і написання її забрали п'ять років. Вишукувала матеріяли в архівах Києва, Львова, Харкова, Москви, Перемишля, Австрії, Чехо-Словаччини, Канади і Америки. Часом вона брала зі собою свої підростаючі доні, які допомагали їй в переписуванні матеріялів. Других 5 років минуло, поки книжка вийшла друком. Д-р Богачевська-Хом'як одержала стипендію від СУА, невелику стипендію від СФУЖО, стипендію Фулбрайта та інші американські стипендії. Це свідчить, що в американських наукових колах є зацікавлення українським жіночим рухом. На п'ять подань про стипендії — чотири полагоджено їй позитивно. „Feminists despite themselves" — це перша праця про жіночий рух в Україні від 1884 до 1939 року і в цьому велика заслуга д-р Марти Богачевської-Хом'як. Авторка знайшла в архівах дуже багато цінного матеріялу не лише з історії жіночого руху, але з неписаної суспільної історії новітньої України. Вона надіється що знайдуться інші молоді українські історики, які використають ці матеріяли і заповнять „білі плями" в історії України XIX і XX століть. Українські діячі з різних причин не записували того, що діялося. Зате царська „охранка" записувала все докладно. Кожний українець чи українофіл, як їх тоді називали, був небезпечний, якщо він робив щось для української справи.

Д-р Богачевська-Хом'як найшла в архівах „охранки" багаті матеріяли. Вона розказала нам про працю мало знаної українки Христі Алчевської, жінки багатого фабриканта в Харкові. Це були 1860-ті роки. Христя Алчевська була знайома з Т. Шевченком. Вона допомагала йому матеріяльно видати „Буквар", який Шевченко зладив недовго перед своєю смертю. Вона заложила першу школу для неграмотних селян у фабриці свого чоловіка, де вчила їх українською мовою. Ці школи поширилися опісля за її старанням по всій Україні і Росії. Як піонер цього роду шкіл вона їздила і по Европі. Коли влада заборонила вчити українською мовою, вона вчила селян грамоти по-російськи, але тому що були дозволені релігійні відправи і академічні зібрання, селяни могли співати українських пісень і виголошувати по-українськи вірші. З цих т. зв. „академічних" зібрань пішла назва наших академій. Христя Алчевська поставила перший пам'ятник Шевченкові на подвір'ї фабрики свого чоловіка.

Жіночі рухи почалися майже в тому самому часі в Східній і Західній Україні. Д-р Богачевська-Хом'як знайшла потрібний матеріял про жіночий рух в Західній Україні в церковних архівах греко-католицької церкви в Перемишлі. Українське відродження в Галичині почали греко-католицькі священики, їх жінки, сини і дочки. Організуючи жіночий рух, українські жінки не називали і не вважали себе феміністками. Вони боролися за право жінки працювати і бути повноцінним членом громадських організацій. Вони не виступали проти існуючих організацій, ні проти родини, ні проти церкви. Вони працювали разом, чи побіч чоловіків над будовою нації в галузях освіти, економічної самодопомоги, охорони здоров'я, красного письменства і мистецтва. Вони були піонерами в цих ділянках серед жінок Европи, а передовсім жінок поневолених націй.

Жіночий рух в Галичині був дуже сильний. Союз Українок мав в часі між Першою і Другою світовими війнами найбільшу кількість членів з поміж жіночих організацій держав Европи. У Східній Україні жіночий рух зник з приходом большевиків, а в Галичині скінчився з „возз'єднанням". Є дуже багато не опрацьованого матеріялу про діяльність жінок у підпіллі, але ця доба чекає свого дослідника.

Пишучи цю працю про жіночий рух, д-р Богачевська-Хом'як поставила перед собою завдання інтегрувати історію українського жіночого руху в суспільну історію України. В цій праці вона хотіла також показати нам, як виглядало українське суспільство при кінці XIX і з початком XX століть. Це дасть нам змогу зрозуміти, чому наше суспільство є таким, як воно є і подумати чи воно мусить таким бути.

Книжка „Feminists despite themselves" викликала зацікавлення в американських колах, в Україні і в державах третього світу. Жінки Европи і Америки жили в правових самостійних державах і вони боролися за рівноправність з чоловіками. Українські жінки, дочки поневоленого народу, боролися разом з чоловіками за національні і людські права. Тому український жіночий рух є більш зрозумілим для жінок третього світу і Східньої Европи. В Україні вже чекають на переклад книжки на українську мову.

Голова Округи подякувала д-р Марті Богачевській-Хом'як за цікаву доповідь. Присутні так зацікавилися книжкою, що розкупили всі примірники, які авторка привезла і замовляли книжки з другого видання, яке незабаром появиться, бо перше вже вичерпане.

Марта Сидір

Шевченківське свято на оселі Вознесення

Щороку мешканці оселі Вознесення у Філядельфії вшановують пам'ять великого поета України. Одначе хотілося цього року віддати йому особливе признання з нагоди 175-річчя з дня його народження.

Тому хор сеньйорів оселі Вознесення почав заздалегідь вправляти під проводом Володимира Островського. Деклямації намічено теж своїми силами, бо деклияматорів маємо між своїми знаменитих. До музичних точок запрошено виконавців з міста. Впроваджено також ведучу програми, якою стала недавня мешканка Вознесення Дарія Степаняк.

14-го березня зійшлися наші мешканці в залі театру в новому будинку. Невелика заля була виповнена по береги. Їх привітала ведуча, зодягнена в стилевий народний одяг. Сказавши кілька слів про ці особливі роковини Тараса Шевченка й нашу охоту віддати йому поклін, заповіла як початок програми відспівання „Заповіту". Відкрилася заслона й хор сеньйорок, підтриманий звуками фортепіяну Ірина Райнер почав співати „Як умру..." Публіка встала й вислухала в пошані „Заповіт".

Слідувало святочне слово. Його промовив мешканець Вознесення Володимир Яців, журналіст і публіцист. Своє слово він назвав „Геній і сучасність".

Т. Шевченка боялася царська імперія і заперечувала його значення. Так само старається притемнити його значення й теперішній комуністичний уряд. Т. Шевченко залишив нам у спадщину свій ідеалізм і правду свого життя. Із цього зродилися національно-політичні ідеали нашої визвольної боротьби. Це ми також зачерпнули з „Кобзаря", розвиваючи українську політичну думку. У тому значення цієї книжки, якої не мають інші народи.

Виконавці програми Шевченківського концерту на оселі Вознесення у Філядельфії.

Хоч від появи „Кобзаря" й інших творів Шевченка минуло майже півтора століття, проте різниця ґенерацій не грає тут ролі. До Т. Шевченка звертається теперішній трибун Вячеслав Чорновіл, шукає в нього поради поетеса Ліна Костенко і вмирає, опираючись на його слово, поет Василь Стус. Він і його слова для нас завжди живі. Тому віримо, що „встане Україна і розвіє тьму неволі, світ правди засвітить і помоляться на волі невольничі діти".

Довгими оплесками подякували промовцеві слухачі. Потім ведуча заповіла виступ вокального жіночого тріо „Камея" під проводом Ірини Райнер. В ньому ще взяли участь Іванна Осідач і Наталія Пуйда. При фортепіяні Наталія Байда. Вони відспівали: „Все упованіє моє" (слова Т. Шевченка, музика Зенона Злочовського), „Село", Люблю дивитись" (слова Кониського, муз. О. Нижанківського). Всі вслухалися у ці відомі пісні, вітаючи їх давній зміст. Слідувала деклямація Анни Іванців „Минають дні, минають ночі". Потім запрошений гість інж. Петро Гурський відіграв на бандурі думу й народні пісні. Радо сприйняли присутні звуки бандури з притишеним голосом співака. Наприкінці виступила Володимира Михайлів з деклямацією поема „Розрита могила" і уривком з „Посланія" Т. Шевченка. Як звичайно, її виступ залишив глибоке враження.

Слідував виступ хору сеньйорок із піснями „Думи мої, думи мої", „Реве та стогне Дніпр широкий" і „Садок вишневий коло хати" до слів Т. Шевченка. З глибоким чуттям вислухали присутні ці загальновідомі твори, в яких виповів себе наш геніяльний поет. Рясні оплески були подякою за цей виступ.

Ведуча подякувала всім за виступ, особливо вирізнюючи запрошених гостей — вокальне тріо „Камею" й інж. Петра Гурського. Всі присутні розходилися з радісним почуттям, що зложили поклін своєму великому поетові.

Л. Б.

РОЧЕСТЕР — ШЕВЧЕНКОВІ

В неділю, 19-го березня ц.р., українська громада Рочестеру, Н. Й., урочисто відзначила 175-ліття з дня народження Т. Шевченка.

В храмі української православної церкви св. Покрови була відслужена Панахида за спочилого Тараса, в котрій взяла участь молодеча організація Пласт — старші і молодші курені зі своїми виховниками та провідниками. Панахиду служив митр. прот. Ф. Коваленко та співав парафіяльний хор під керівництвом Галі Ґріндлі-Сохань.

О 4-ій годині по полудні в парафіяльній залі церкви св. Покрови відбулася урочиста академія, присвячена 175-літтю з дня народження Т. Шевченка. Академія відбулася під патронатом Станиці дивізійників Рочестеру. Заступник голови Станиці В. Білан відкрив урочистости святкувань та привітав кобзарський квартет при Українській Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка в складі Петра Китастого, Павла Писаренка, Юліяна Китастого та Марка Фаріона.

Невмирущим „Заповітом" квартет розпочав урочистости святкувань, після котрого послідувала деклямація „Бандуристе, орле сизий", що її виконав учень школи українознавства ім. Т. Шевченка Богдан Павук.

У першій частині концертову програму заповнили пісні і думи, котрі виконувалися кобзарями і лірниками в часі дитинства, молодечих років і відвідин України Тарасом, а саме: „Запорізький марш" — з старовинними кобзарськими варіяціями; „Вже більш літ двісті, як козак в неволі" — історична пісня, заспівував Марко Фаріон; „Множество аз согріших" — лірницький псалом XVIII століття, на староукраїнській мові, виконав Юліян Китастий; „Ой, матінко-черешенько" — голосільна народня пісня, записана на Волині. Дует виконали Павло Писаренко і Петро Китастий; „Нема в світі правди" — старовинна кобзарська пісня, ваконав Юліян Китастий; дума „Про вдову й трьох синів" — записана від бандуриста Олексія Дзюбенка. Виконав Петро Китастий; „Ой, ішли наші слав ні запорожці" — історична пісня про зруйнування Запорізької Січі.

Виконання цих пісень і дум навіяло на присутніх дух наших предків, козацької слави, дух, що в ньому розпочинав писати свої твори, розпочинав свої творчі сили великий син України Т. Шевченко.

Головну святочну доповідь з нагоди 175-ліття з дня народження Великого Кобзаря виголосив митр. прот. Ф. Коваленко — настоятель УАП Церкви св. Покрови. Доповідач згадав про головні чинники життєвого шляху від дитинства, юнацтва, життя в Петербурзі, знайомства і початку писання поезій, членства в Кирило-Методіївському братстві та з особливим підкресленням відзначав Т. Шевченка як українського пророка та дещо ширше зупинився над його плачем-голосінням по Україні, над його „Розритою могилою". Закінчуючи словами заклику, щоб ширше й глибше пізнати самого Т. Шевченка і його твори та старатися проводити їх у життя.

Друга частина святкувань була виповнена виключно творами Т. Шевченка.

Величні святкування закінчилися могутнім співом українського національного славня, що його розпочав квартет і підхопили всі присутні на залі. З великою подякою для всіх виконавців, а особливо для членів квартету — знову звернувся Білан, бажаючи всім доброї ночі, а подорожнім щасливої дороги до Дітройту і Клівленду.

о. Ф. К. Лютенський